

Nr 433.

Av herrar **Ward m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 111, med förslag till lag angående ändring i 3 och 17 §§ lagen den 27 juni 1896 om rätt till fiske m. m.

I anknytning till Kungl. Maj:ts proposition vid 1928 års riksdag angående ändrade fiskerättsbestämmelser inom Göteborgs och Bohus samt Hallands län väcktes av representanter för Östergötlands län en motion (nr 304 i andra kammaren) vari hemställdes, att riksdagen, i samband med behandlingen av nämnda proposition, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om fortsatt och skyndsamt utredning samt framläggande av förslag angående ändrade bestämmelser om fiskerätten i rikets östra delar med särskilt aktgivande på strömmingsfisket i Bråviken. Denna motionärernas hemställan blev i överensstämmelse med av jordbruksutskottet utformat yttrande av riksdagen bifallen. Närmaste anledning till motionens framlämnande var den, att större strandägare vid Bråviken dragit i härnad mot det av ålder fritt bedrivna strömmingsfisket med skötar, varigenom en ganska talrik kår av icke strandägande yrkesfiskare såg sina utkomstmöjligheter hotade. Riksdagens skrivelse har nu resulterat i en kunglig proposition (nr 111), vilket ger oss anledning att på nytt anföra några synpunkter och framställa vissa förslag till lösning av fiskerätsfrågan inom de i propositionen upptagna kustavsnitt, som icke falla under de föreslagna särskilda bestämmelserna för Uppsala, Stockholms, Blekinge och Gotlands län.

Det är förklarligt att vi då, såsom representanter för Östergötlands län, i första hand ägna vår uppmärksamhet åt fiskerättsförhållandena inom sagda län, vilka vi ju haft särskild anledning att intressera oss för. Av den kungliga propositionen finna vi nu, att Kungl. Maj:t så till vida gått den icke strandägande fiskarebefolkningen till mötes, som det av kammarrådet A. W. Dufwa på sin tid upprättade och av den icke strandägande fiskarebefolkningen omfattade förslaget till reglering av nu ifrågavarande fiskerätt valts till utgångspunkt för de nya bestämmelserna. Enligt nämnda förslag skall även inomskärs strömmingsfisket vara fritt med undantag för de vattenområden, som från två meters stadigt djup sträcka sig ut 180 meter. Vi tro oss våga säga, att de icke strandägande fiskeutövarna, liksom även mindre strandägare, inom Östergötlands län alltjämt finna den sålunda av Kungl. Maj:t upptagna bestämmelsen tillfredsställande och väl ägnad att på ett praktiskt sätt reglera rätten till strömmingsfiske. Men därmed är också

källan till tillfredsställelse uttömd. Genom vissa i lagförslaget upptagna restriktiva bestämmelser beträffande skötfisket synes nämligen en icke ringa del av den vinst, som den icke strandägande fiskarebefolkning vågat räkna med, komma att äventyras till skada för denna befolknings ekonomi och till hinder för ett rationellt fiske av det slag varom nu är fråga.

Naturligtvis är man skyldig medgiva, att den reglering av fiskerätten, som de sakkunnige nu haft att förbereda, är ett i olika hänseende ganska svårlöst problem, då ju stridande intressen här göra sig mycket starkt gällande. Det vill emellertid förefalla som om Kungl. Maj:t vid upprättandet av nu föreliggande proposition icke lyckats att fullt rättvist skifta de hävor, som strandägare och icke strandägare länge tvistat om, och man får icke förvånas därest den uppfattningen gör sig gällande inom sistnämnda grupp, att man vid förslagens upprättande lockats att taga överdriven hänsyn till de anspråk, som framställts under en av vissa större strandägare organiserad och med stor frenesi genomförd agitation mot varje medgivande åt den icke strandägande fiskarebefolkningen. Vi vilja naturligtvis icke påstå, att det finnes någon direkt påvisbar grund för denna uppfattning, synnerligast som vi, i den mån det varit oss möjligt att följa det verkställda utredningsarbetet, fått det intrycket, att förslagens upphovsmän ingalunda äro ovilliga att diskutera andra förslag än de i propositionen upptagna. Och det är för att framställa vissa för den icke strandägande fiskarebefolkningen betydelsefulla ändringsförslag, som vi här tillåtit oss taga till orda.

De förut omnämnda restriktionerna ifråga om skötfisket innebära, att garn ej må, utan strandägares samtycke, »utsättas i en sammanhängande sträcka till större längd än fyrahundrafemtio meter eller med mindre avstånd mellan skilda garnsträckor än etthundra meter, ej heller, så länge strandägaren nyttjar av honom behörigen utmärkt notvarp, närmare detta än trehundra meter» samt att strandägaren skall ensam äga rätt till strömmingsfiske i vatten, »som har mindre djup än tio meter».

Det kan med största fog ifrågasättas, huruvida dessa bestämmelser äro rimliga eller nödvändiga vid en rättvis fördelning av strömmingsfisket mellan strandägare och icke strandägare. Beträffande då först föreskriften om visst avstånd mellan skilda garnsträckor, har regeringen visserligen modifierat det först offentliggjorda utkastet till lag på så sätt, att i stället för ursprungligen föreslagna tvåhundra meter nu föreslås etthundra meter, men bestämmelsen torde både i det ena och i det andra fallet vara skäligen behöflig med hänsyn till notfisket, vars intressen den tydligen är avsedd att gagna. En större rörelsefrihet bör därför i detta hänseende tillerkännas skötfisket, och det lämpligaste torde, enligt vår mening, vara att helt avföra denna bestämmelse ur den nya lagen. Även bestämmelsen, att garn ej må utsättas inom ett område av trehundra meter från behörigen utmärkt notvarp, måste från de icke strandägande fiskeutövarnas synpunkt göras till föremål för erinringar. Vid varje tillfälle, dessa yrkesmän uttalat sig i

denna fiskerättsfråga, ha de starkt betonat, att nyttjade notvarp naturligtvis skola respekteras, och fråga är om icke en mera allmän bestämmelse i enlighet härmed vore tillräcklig för att fastslå, att intrång på notvarpen icke få förekomma. Måhända förhåller det sig emellertid så, att det ur juridisk synpunkt med hänsyn till konkret rättsskipning befinnes önskvärt, att man i detta stycke rör sig med klart fixerade mått, och i så fall torde icke lekmannen med utsikt till framgång kunna göra några erinringar mot själva principen. Men därav behöver ju icke följä någon skyldighet att medgiva, att det i lagförslaget angivna måttet är det lämpliga. Trehundra meter förefaller vara ett orimligt stort avstånd, och vi tillåta oss i det sammanhanget omnämna, att man på fiskerisakkunnigt håll anser att det — därest en mera allmän bestämmelse om respekt för notvarpen icke betraktas såsom juridiskt tillfredsställande — bör vara tillräckligt med att precisera avståndet mellan notvarp och sköte till femtio meter. Ej heller den föreslagna bestämmelsen, att strandägaren skall äga ensamrätt till strömmingsfiske i vatten »som har mindre djup än tio meter», har undgått anmärkning från fiskarehåll, och vi tillåta oss till belysning härav erinra om vad Kolmårdens fiskareförening, vilken är starkt intresserad i Bräviksfisket, uttalat i denna punkt. »Beträffande det i lagförslaget upptagna minimidjupet av 10 meter vilja vi påpeka», skriver nämnda förening i en inlaga, »att denna bestämmelse kommer att helt äventyra Bräviksfiskarnas yrkesutövning, då strömmingen under lektiden såväl som under större delen av året i övrigt håller sig på det grunda vattnet söder om norra segelleden, där i de flesta fall vattendjupet understiger 10 meter». Skulle en lagbestämmelse av nu nämnda innehåll leda till det av Bräviksborna antydda resultatet, då får man icke förvåna sig över att vederbörande äro i hög grad oroliga med anledning av förslagets utformning på denna punkt och att de energiskt kräva, att bestämmelsen i fråga icke bör inrymmas i den nya lagstiftningen. Det kan också ifrågasättas, huruvida bestämmelsen om det strandägaren med ensamrätt tillerkända vattenområdet inom 180 meter från det ställe vid stranden, där stadigt djup av två meter vidtager, bör äga giltighet även med avseende å obebyggda öar och holmar. Visserligen kan det till försvar för bestämmelsens tillämpning i sagda hänseende framhållas, att man här endast överflyttar det stadgande, som gäller längre ut i skärgården, men då å andra sidan inomskärsfisket, sådant det nu föreslås reglerat, skänker strandägaren vissa för honom nog så värdefulla favörer, främmande för utomskärsfisket, kan det ifrågasättas, huruvida icke i stället för etthundraåttio meter borde med avseende på strandrätten vid inomskärs belägna obebyggda öar och holmar stadgas ett strandägaren förbehållet område inom exempelvis 90 meter.

För att kunna få en klar bild av de olika i regeringsförslaget intagna restriktionerna torde det emellertid vara av vikt att betrakta dem i deras inbördes sammanhang. Först och främst har man då att räkna med en på sina håll ganska stor sträcka innan man kommer till det ställe, där ett

stadigt djup av två meter vidtager, och därefter gäller det att förflytta sig etthundraåttio meter innan man kommer ut till vad man kan kalla fritt vatten. Inträder nu här ett mindre vattendjup än tio meter, är området oåtkomligt för icke strandägare, och det gäller därför att förflytta sig längre bort. Men då blir det fiskarens skyldighet att ta hänsyn till bestämmelsen om det stora avståndet mellan skötsträckorna och mellan dessa och förekommande notvarp, varför ett verkligt effektivt utnyttjande av redskapen knappast torde låta sig göra. Tillkommer så det förhållandet, att vattnet brytes av holmar, så uppstår ett nytt hinder genom den även här gällande regeln, att fiskerätten är strandägaren förbehållen inom det område, som från två meters stadigt djup sträcker sig ut 180 meter. Vi medgiva gärna, att detta exempel kan betecknas såsom något extremt, men det försvarar ändå sin plats när det gäller att åskådliggöra de besvärligheter, som kunna komma att göra sig gällande vid de icke strandägande fiskeutövarnas bemödanden att tillgodogöra sig den s. k. fria fiskerätten.

Med all respekt för de sakkunniges arbete och med villigt medgivande av, att det är allt annat än lätt att från fastställda utgångspunkter komma fram till ett för alla parter tillfredsställande resultat, kunna vi omöjligen tillbakahålla den reflektionen, att det föreliggande lagförslaget i allt för hög grad kommit att röna inverkan av vissa strandägares framställningar. Och man måste förlåta vederbörande icke strandägande yrkesfiskare, om de finna ytterligare stöd för denna sin uppfattning i det förhållandet, att rätten till fritt strömmingsfiske faktiskt blivit mera kringgärdad av villkor i de trakter, där godsägareintresset gått till attack mot den icke strandägande fiskarebefolkningen än inom de områden av kusten, där man från de besittandes sida åtminstone i någon mån visat sig vilja följa den goda regeln: leva och låta andra leva. Att godsägareintressets representanter i minst lika hög grad som de icke strandägande fiskeutövarna anmält missnöje med Kungl. Maj:ts förslag, kan icke hindra oss att karakterisera förslaget ifråga såsom i alltför stor utsträckning påverkat av de privilegierades goda aptit. Vad de icke strandägande fiskeutövarna nödgas finna sig uti, ha vi redan antytt, och det är mot bakgrund härav lätt förklarligt, att man i hög grad förvånar sig över de jeremiader, som i anledning av utredningsmännens förslag sökt sig fram till Kungl. Maj:ts kansli. Strandägarna ha sannerligen ingenting att klaga på. För de mindre strandägarna måste en vidgad rätt till strömmingsfiske vara lika välkommen som för icke strandägare, och vad de större strandägarna beträffar, är det i den kungliga propositionen väl sört för deras intressen. Inte nog med att de till fullo garanterats ensamrätten till allt s. k. fjällfiske och att de naturligtvis åtnjuta förmånen att i samma utsträckning som andra idka fiske med garn inom det fria vattenområdet, utan de ha också begåvats med sådana bestämmelser angående notvarpens företräden och skötarnas användning, att man med fog kan påstå att deras överhöghet blivit ytterligare fastslagen. Att ett sådant resultat av mångårigt utred-

ningsarbete icke motsvarar de förväntningar man hängivit sig åt från den icke strandägande fiskarebefolkningens sida, torde var och en med lätthet kunna förstå, och man måste utan tvekan räkna med, att ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag ingalunda är ägnat att avlägsna det missnöje och den oro, som strandägarreaktionen framkallat hos fiskarebefolkningen.

Att de större strandägarnas intressen fått en väl stark ställning i det kungliga förslaget, är för övrigt en uppfattning, som finner stöd i sakkunniga utlåtanden från olika håll. I en i Ny svensk fiskeritidskrift publicerad artikel, där lagförslaget visserligen förordas, framhäves sålunda synnerligen starkt, att strandägarna torde ha all anledning »att känna belåtenhet med förslaget, då deras intressen synas ha väl beaktats. Genom bestämmelsen om att 180-metersgränsen under alla förhållanden skall respekteras, komma ju i praktiken», heter det vidare i nämnda artikel, »alla eller åtminstone de flesta vikar och sund av mindre bredd än omkring 400 meter att undantagas från det fria strömmingsfisket. Då det dessutom enligt förslaget skulle stipuleras, att skötar icke få sättas inom område med mindre djup än 10 m., blir ju dessutom i de flesta fall ett ganska brett vattenbälte utefter stränderna helt förbehållet strandägarna, vilket givetvis är av betydelse bl. a. för effektivt skyddande av fjällfisket. Ävenledes torde», fortsätter artikelförfattaren, »de föreslagna bestämmelserna till skydd för strandägarnas notfiske vara ägnade att helt avvärja intrång på detta fiske. Betydelsefull i detta hänseende är icke blott bestämmelsen om att skötar icke få sättas närmare notvarp än på ett avstånd av 300 m. därifrån, utan också stadgandet, att minsta avståndet mellan skilda skötsträckor skall vara 200 m.» (i propositionen 100 meter).

Den citerade tidskriften ger uttryck åt den förhoppningen, att lagförslaget skall kunna genomföras, »så att vi äntligen få fred och arbetsro i de skärgårdsområden, där redan länge nog till följd av vår nuvarande bristfälliga lagstiftning split och ofrid varit rådande». Den goda meningen i dessa tidskriftens ord äro värda den allra djupaste respekt, men tyvärr är det svårt att tro, att effekten av den föreslagna lagstiftningen blir den angivna. De restriktioner, som vi här ovan närmare berört, synas nämligen vara sådana, att de lätt kunna ge anledning till förvecklingar och trakasserier och i icke ringa mån bidra till att vidmakthålla den känsla av olust och rättslöshet, som på senare tid gjort sig gällande hos den icke strandägande fiskarebefolkningen. De måttliga anspråk, denna befolkning rest i syfte att få behålla den faktiska rätt, som grundats av urgammal tradition, böra icke mötas av hindersamma eller ur fiskerinäringens synpunkt obehövliga restriktioner, utan det bör i stället från statsmakternas sida ses till, att gammal god rätt på detta område må odelat komma till uttryck i den av omständigheterna påkallade nya lagstiftningen. Därest fara är förhanden, att så icke nu kan ske, uppstår tydligen anledning överväga, huruvida icke avslag å Kungl. Maj:ts proposition och begäran om ytterligare utredning och framläggande av annat förslag vore att föredraga framför ett fastställande i alla enskild-

heter av nu föreliggande lagförslag. Då detta förslag emellertid i åtskilligt annat synes erbjuda en acceptabel grund för ett positivt beslut i en för vissa delar av vårt land synnerligen brännande fråga, torde i första hand böra göras ett allvarligt försök att i överensstämmelse med ovan anförda synpunkter modifiera den föreslagna lagen på ett för den icke strandägande fiskarebefolkningen någorlunda tillfredsställande sätt. Och i det syftet tillåta vi oss nu hemställa,

att riksdagen, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 111 med förslag till lag angående ändring i 3 och 17 §§ lagen den 27 juni 1896 om rätt till fiske m. m., måtte för sin del besluta, att tredje och fjärde styckena i 3 § nämnda lag må få följande ändrade lydelse:

strandägaren äge ensam rätt till sådant fiske i vatten, som finnes på ett avstånd ej överstigande etthundraåttio meter från det ställe invid stranden, där stadigt djup av två meter vidtager, såvida icke strand utgöres av obebyggda öar och holmar, där strandägaren äge ensam rätt till fisket i vatten, som finnes på ett avstånd ej överstigande nittio meter från det ställe invid stranden, där stadigt djup av två meter vidtager, dock vare, där inom Uppsala, Stockholms, Blekinge och Gotlands län å viss ort de fiskande av ålder oklandrat utövat strömmingsfiske med garn närmare stranden än nu sagts, de därvid bibehållna;

utan strandägarens samtycke må garn ej utsättas, så länge strandägaren nyttjar av honom behörigen utmärkt notvarp, närmare detta än femtio meter.

Stockholm den 24 februari 1932.

Karl Ward.

F. O. Ericson,
Boxholm.

Gottfrid Karlsson,
Vadstena.

Carl Sjögren.

Alb. Hermansson.